

vezetni a jogi karokon a jogi szaknyelv legalább fakultatív tárgyként való oktatását. Ehhez elolvasásra ajánlom BÖSZE PÉTER lírai hangvételű köszöntését az új folyóirat 3. oldalán.

KISS JENŐ
Eötvös Loránd Tudományegyetem

A 26. Nemzetközi Névtudományi Kongresszusról

1. A Nemzetközi Névtudományi Kongresszust (International Congress of Onomastic Sciences) mint a Nemzetközi Névtudományi Társaság (International Council of Onomastic Sciences; <http://icosweb.net>) világgongresszusát háromévente rendezik meg. A névkutatók e nemzetközi találkozási alkalmára elsőként 1938-ban került sor Párizsban, s a 2017. évi konferenciát megelőzően otthont adott a rendezvénynek Glasgow (2014), Barcelona (2011), Torontó (2008), Pisa (2005) és Uppsala (2002), hogy csak a 2000-es években megrendezett eseményeket említsük meg. Minthogy a társaságnak három hivatalos nyelve van (az angol, a német és a francia), a kongresszusoknak is ezek a hivatalos nyelvei.

A Debreceni Egyetem Magyar Nyelvtudományi Tanszéke elsőként 2011-ben nyújtott be pályázatot a kongresszus megrendezésének jogáért. Ekkor azonban a Glasgow-i Egyetemével szemben a magyar pályázat alul maradt. 2014-ben újra pályáztunk, s akkor el is nyertük a jogot arra, hogy a 26. Nemzetközi Névtudományi Kongresszust Magyarországon, a Debreceni Egyetemen (az MTA–DE Magyar Nyelv- és Névtörténeti Kutatócsoporttal együttműködve) rendezhessük meg.

A kongresszusra 2017. augusztus 27. és szeptember 1. között került sor a Debreceni Egyetemen. A névkutatók e világtalálkozási alkalmára 40 országból több mint 220 résztvevő érkezett, akiktől 200 előadás hangzott el, nagy többségében angol nyelven, kisebb részben pedig németül és franciául. 120 különböző intézmény (egyetemek, tudományos akadémiák, kutatóintézetek) névkutató szakemberei vettek részt a rendezvényen. A legtöbb résztvevő Európából jelentkezett: a magyar névtudósok mellett az Egyesült Királyságból, Oroszországból, Finnországból, Németországból voltak a legnagyobb számban jelen, de Európa majdnem minden országából érkeztek előadók. Európa mellett további földrészek névkutatói is képviseltették magukat: részt vettek e nagyszabású onomasztikai eszmecsere például az Amerikai Egyesült Államokból, Kanadából, Mexikóból, Braziliából; a Dél-Afrikai Köztársaságból, Zambiából, Nigériából, Ghánából; Dél-Koreából, Japánból; Izraelből, Szingapúrból stb. érkező szakemberek is.

2. A kongresszus központi témájává annak a nyelvi helyzetnek a bemutatását állítottuk, amelyet a tulajdonnevek a mai globális világban betöltenek. A globalizációnak kevésbé szokás a nyelvi vonatkozásairól beszélni, pedig ez a folyamat nyelvi tekintetben is több fontos következménnyel jár. A globalizáció eredményeképpen a nyelvek viszonyrendszere is átalakul, s ez a helyzet nyelvek sokaságát érinti rendkívül negatívan. A nyelvek viszonyrendszerének módosulásával természetesen a nyelvek egy fontos részrendszereként maguk a névrendszerek is átalakulnak. Ez azzal van leginkább összefüggésben, hogy a globális világ a kultúrát is globalizálja, mindez pedig a nyelvi kölcsönhatások természetében is megnyilvánul. A nyelvi kölcsönhatások ezáltal ugyanis nemcsak közvetlen nyelvi érintkezések eredményeként valósulnak meg, hanem a nyelvek bonyolult kapcsolatrendszerében reali-

zálódnak. A nyelvi síkon megragadható globalizáció igen erős hatást gyakorol a névrendszerekre. Azt is mondhatjuk, hogy a tulajdonnév a mára kialakult globális nyelvi helyzetnek talán az egyik legjellegzetesebb nyelvi képviselője. Napjaink kommunikációja nemcsak, hogy nem nélkülözheti a tulajdonnevek fokozott használatát, hanem folyamatosan újabb és újabb funkciókat ruház rájuk, újabb és újabb névfajtákat és névtípusokat hozva létre.

Ilyen kontextusban szemlélve nem meglepő, hogy a „Lokalitás és globalitás a nevek világában” témakör sokféle közelítésmódot tett lehetővé a rendezvény előadói számára is. Előtérbe kerültek a névelmélet különböző kérdései, a névfajták egymáshoz való viszonyának a helyzete és folyamatos kölcsönhatása, átalakulása. A nevek rendszerszerűségének a bemutatása és ennek az egyes nyelvi elemekben való megjelenése a jelenségvizsgálatokat éppúgy lehetővé tette, mint egy-egy név tüzetes, elmélyült elemzését. A hagyományosan nyelvészeti alapozású (történeti és leíró) szempontok mellett ott szerepeltek a szekciók és szimpóziumok előadásai között az utóbbi évtizedek sikeresnek bizonyult nézőpontjai is: a szocioonomasztikai vagy a funkcionális-kognitív megközelítés. Ezek mellett a társtudományok, a nyelvpolitika, az alkalmazott tudományok közelítésmódjai is bővítették a tulajdonnevekről való ismereteket.

A kongresszus szakmai programjának kereteit a plenáris előadások mellett a szekciók és a szimpóziumok alkották. A konferencián három plenáris előadás hangzott el: a tulajdonnevek szimbolikus jelentéséről (Grant W. Smith, USA), a (hely)névpolitikáról (Staffan Nyström, Svédország) és a helynév-tipológia névelméleti kérdéseiről (Hoffmann István–Tóth Valéria, Magyarország). Hét, illetve alkalmanként nyolc párhuzamos szekcióban zajlottak az előadások (névelméleti kérdésekről, helynév- és személynévhasználati kérdésekről, alkalmazott névkutatásról, digitális névkultúráról, irodalmi névadásról stb.), a kongresszus második napját pedig a szimpóziumoknak szenteltük. Az öt párhuzamosan működő szimpózium új konzultációs fórumot jelentett a névtudományi kongresszusok történetében: ez a tárgyalási forma lehetőséget adott arra, hogy a kutatók az őket foglalkoztató fontosabb témákat összehangoltan vitathassák meg. Szimpóziumi keretben tárgyaltuk meg a személynevek és a helynevek rendszertani összefüggéseit (a szimpózium szervezői Milan Harvalik és Tóth Valéria voltak), a szocioonomasztika aktuális kérdéseit és feladatait (szervezői: Terhi Ainiala és Györfly Erzsébet), a névrendszerek egymásra gyakorolt hatását Közép-Európában (szervezői: Oliviu Felecan és Bölcskei Andrea), a nemzetközi onomasztikai együttműködési programokat (szervezői: Iman Nick és Farkas Tamás), illetve az alkalmazott névkutatás területeit (szervezői: Emilia Aldrin és Slíz Mariann). Ez utóbbit kerekasztal-beszélgetés is színesítette.

A szimpóziumi keretet azért tartottuk fontosnak, mert ez a konzultációs forma olyan eredményeket is a felszínre hozhat, amelyek a szekciók munkájától (éppen az ott elhangzó előadások tematikus sokfélesége miatt) általában kevésbé remélhetők. A tematikus együttműködéstől sokféle területen várhatunk értékes eredményeket. Segítheti egyrészt a nyelvi kapcsolatoknak a névkutatás terén az eddigieknél mélyebb felderítését, illetve hozzájárulhat másrészt az egyes nyelvek névrendszereinek összevetéséhez is. Mindezek révén pedig a kutatók ilyen módon összehangolt munkája olyan általános névelméleti ismeretekhez is elvezethet, amelyeket csupán az egyes nyelvek névrendszereinek tanulmányozásával nem tudnánk megfogalmazni. A szimpóziumokkal emellett az is a célunk volt, hogy a nemzetközi együttműködést ne csak azokon a fórumokon valósítsuk meg, ahol ezek hosszú idő óta jelen vannak (kongresszusokon, tudományos tanácskozáson), hanem azt is szeretnénk elérni, hogy ez a szemléletmód kiterjedjen a névkutatók mindennapos munkájára, témaválasztására is. A szimpóziumok és a szekciók előadásait lektoráltatást követően az *Onomastica Uralica* című folyóirat tematikus köteteiként adjuk közre.

A szakmai programot könyvkiállítás, rektori fogadás, fröccs-party, koncert és kirándulások színesítették. A kongresszus fontos rendezvényének szántuk a könyvkiállítást, amelyet egy digitális térrel is kiegészítettünk. A könyvkiállításra, amely az egész hét folyamán megtekinthető volt, több mint 120 kiadvány, könyvek és folyóiratok érkeztek, amelyeket rövid leírásokból is megismerhettek a kongresszus résztvevői. E kiállításon a debreceni névkutatás munkáit részletesebben is bemutattuk, külön hangsúlyt helyezve a kongresszusra megjelentetett angol nyelvű kötetekre. A kiállítás középpontjában elhelyezett digitális tér a publikálás újabb lehetőségeit jelképezte. Az interaktív adatbázisok kipróbálhatóak voltak, a bemutatásukra egy-egy szünetben vállalkoztak a létrehozóik és a működtetőik.

A kongresszuson több olyan rendezvény is helyet kapott, amelyek szervesen kapcsolódnak a Nemzetközi Névtudományi Társasághoz. A társaság bibliográfiai bizottsága és terminológiai bizottsága üléseken tárgyalta meg az előtte álló feladatokat, és a névtudományi folyóiratok szerkesztői is üléseztek a kongresszus keretében. A társaság vezetőtestülete két alkalommal is folytatott megbeszéléseket: a kongresszus elején, illetve a társaság közgyűlését követően, amikor is a leköszönő és a közgyűlés által újonnan megválasztott vezetőtestület közös megbeszélésre vonult vissza. A közgyűlésen újabb három évre az ICOS vezetőtestületének tagjává választották e sorok íróját is, így a 12 fős vezetőtestületnek továbbra is van magyar tagja. A vezetőtestület elnöke a finn Paula Sjöblom lett. A közgyűlésen döntést született arról is, hogy a következő kongresszust, 2020-ban Krakkóban rendezik meg.

3. A kongresszus megszervezésének személyi és pénzügyi háttéréről, feltételeiről ugyancsak szólnunk kell. A szervezésben és lebonyolításban a kongresszus nemzetközi tudományos szervezőbizottsága mellett a Debreceni Egyetem Magyar Nyelvtudományi Tanszékének onomasztikával foglalkozó oktatói, az MTA–DE Magyar Nyelv- és Névtörténeti Kutatócsoport valamennyi kutató és adminisztratív munkatársa, illetve több mint egy tucatnyi idegennyelv-szakos hallgató is részt vett. Jelentős anyagi támogatással járult hozzá a rendezvény színvonalas megvalósításához a Debreceni Egyetem kancellárja, a Bölcsészettudományi Kar dékánja és dékánhelyettesei, illetve a Magyar Tudományos Akadémia elnöke. Ezt a körülményt azért fontos kiemelni, mert a Nemzetközi Névtudományi Társaság a kongresszus megrendezéséhez nem nyújt pénzügyi támogatást.

Talán nem szerénytelenség azt állítani, hogy a Debreceni Egyetem Magyar Nyelvtudományi Tanszéke és az említett kutatócsoport ma már a legrangosabb onomasztikai központok közé tartozik. A debreceni névkutatók az onomasztika magyarországi művelése mellett a nemzetközi tudományos élet vérkeringésébe is igyekeznek egyre aktívabban bekapcsolódni. Ebben a tekintetben jelenthet fontos mérföldkövet a magyar és a debreceni névkutatás számára egyaránt a 26. Nemzetközi Névtudományi Kongresszus megrendezése. Ezen a téren ugyanakkor bőven vannak még előttünk feladatok, ezért is foglalmaztunk meg a kongresszus különböző fórumain olyan felvetéseket, amelyek a nemzetközi együttműködés felé mozdíthatják el az alapvetően még ma is nemzeti keretekben működő onomasztikát. A kongresszuson elhangzott előadásokban több olyan közös projekt gondolata vetődött fel, amelyek megvalósulásával a tulajdonnevekről való ismereteink jelentősen bővíülhetnek. Ez pedig a névkutatás mellett más, a tulajdonnevek vallomására ugyancsak építő tudományterületek számára is fontos új eredményeket hozhat.

TÓTH VALÉRIA
Debreceni Egyetem